

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ХАЛАБІ АБДУЛЬМАЛІК ТАЛЕБ

УДК: 340.000.93 (569.4)

**ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В ІЗРАЇЛІ І ПАЛЕСТИНІ
В ЇХ СПІВВІДНОШЕННІ**

Спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави
і права; історія політичних
і правових учень

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 1999

Дисертацією є рукопис.

Дисертація виконана на кафедрі теорії держави та права
Одеської державної юридичної академії Міністерства освіти України.

Наукові керівники: доктор юридичних наук, професор
СУРІЛОВ Олексій Васильович,
завідувач кафедри теорії держави та права Одеської дер-
жавної юридичної академії
кандидат юридичних наук, доцент
ЗАВАЛЬНЮК Володимир Васильович,
доцент кафедри теорії держави та права Одеської
державної юридичної академії

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор **КОПИЛЕНКО Олександр Любимович**,
заступник керівника юридичного управління Секретаріату Верховної Ради
України

кандидат юридичних наук, доцент **ЧЕРКЕС Марко Юхимович**, завідувач
кафедри міжнародного права Одеської державної юридичної академії

Провідна установа:

Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, м. Харків

Захист відбудеться “1” лютого 1999 р. о “10” годині на засі-
данні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Одеської державної юридич-
ної академії за адресою: 270009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеської державної юри-
дичної академії (270009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2)

Автореферат розісланий “21” серпня 1999 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

ЧАНИШЕВА Г. І.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблеми Близького Сходу не одне десятиріччя пов'язані з політичним конфліктом між Ізраїлем і Палестиною. Переростаючи у політичну кризу, цей конфлікт привертає увагу всього світового суспільства тому, що несе загибель людей, руйнування матеріальних цінностей, невідтворювані екологічні матеріальні втрати.

Між іншим, історії відоме мирне співіснування ізраїльтян та арабів. На Аравійському півострові з давніх часів жили араби, а приблизно з 70-х років нашої ери тут було і єврейське населення.

Євреї, що жили в арабському суспільстві, дали світові поетів, які писали арабською мовою, видатних лікарів, математиків і астрономів.

Це переконливо свідчить, що між євреями і арабами можливе мирне співіснування і навіть співробітництво. Більш того, таке співіснування і співробітництво між ними має свої глибокі історичні коріння.

Між Палестиною і сучасним Ізраїлем, безумовно, можливий мир, запобігання будь-яких конфліктів. Проблема миру тут цілком реально може бути вирішена. До речі, її позитивне рішення відповідає інтересам не лише Палестини і Ізраїлю, але й світової спільноти.

Цю проблему слід вважати в однаковій мірі актуальною і важливою. Для цього необхідно докласти лише певних зусиль, що безумовно віддячать себе сторицею.

На жаль, протиріччя між Ізраїлем і Палестиною на Близькому Сході продовжують лишатись тут детонатором нестабільності.

Державність Ізраїля і Палестини автор розглянув в системі суспільства відповідних народів. Їх виникнення і розвиток сприймаються з точки зору історико-соціальної необхідності відповідних держав. Так чи інакше, але автор був змушений, водночас з констатацією факторів, робити теоретичні висновки, спираючись на загально-соціологічний метод.

Теоретичною і практичною основою для дослідження послужили роботи таких українських та зарубіжних вчених, як М.І. Козюбра, О.Л. Копиленко, В.В. Копейчиков, М.П. Орзіх, П.М. Рабінович, О.В. Сурілов; Д. Бар-Іллан, Ш. Гіллел, Л. Дубдуб, С. Ірікат, А.В. Кудрявцев, Ф. Лангер, Д. Леон, А. Мюллер, Набіл Шаат, А.Л. Рудинський, Т. Сафран, А. Томімі, Д. Хаттаб, Ф. Хусейні та інші.

Положення і висновки дисертації спираються на вивчення історичних фактів юридичних законів і фактів їх реалізації в умовах життя арабського та єврейського народів. Багато із цих фактів було вистраждано народами, пов'язано з величезними втратами і мають велике значення.

Тема дисертації, яку пропонує автор, безумовно, актуальна, вона ще не одержала скільки-небудь обґрунтованого висвітлення, проте саме в такому висвітленні постає політологічна і юридична необхідність. При цьому необхідний такий підхід, який враховує сучасний стан міжнародних та міждержавних відносин, можливостей досягнення політичних рішень без застосування сили, шляхом переговорів, взаємних поступок, терпимості до позиції іншої сторони. Нестабільністю на Близькому Сході занепокоєні різні країни і політичні угруповання. Саме цим перш за все обумовлюється актуальність теми запропонованого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрямок дослідження перебуває у безпосередньому зв'язку з програмою наукових досліджень, яку виконує Одеська державна юридична академія. Тема дисертації пов'язана також з науково-дослідницької роботою кафедри теорії держави і права за плановою темою “Загальна теорія держави і права. Історія політичних та правових учень в системі вищої юридичної освіти”.

Мета і задачі дослідження полягають в історично обґрунтованому висвітленні найважливіших дискусійних проблем палестино-ізраїльського врегулювання з позиції справедливості, історичної та політико-юридичної обґрунтованості. Автор виходить з того, що не всі аспекти проблеми знайшли належне тлумачення в спеціальній літературі. Саме тому постає необхідність в дослідженні, яке проведено автором.

На основі висвітлення історичних фактів в їх системі і послідовності автор приходить до висновку, що міжнаціональні протиріччя і суперечки нерідко породжуються відсутністю елементарного порозуміння, історично-інформативним спотворенням, небажанням сторін брати до уваги життєві інтереси тих, хто в силу відносин, що склалися, їм протистоїть.

Саме з цієї причини дисертант прагнув досягти мети історично об'єктивного тлумачення становлення та розвитку державотворення в Ізраїлі та Палестині, не цураючись історії єврейського народу. І араби, і євреї мають право на мирне співіснування, на задоволення їх політичних ідеалів і економічних потреб. Мається на увазі, зокрема, їх право на національну державність, на раціональне використання їх національних ресурсів на свою національну потребу. Саме тому дисертант звертається до справжньої, не підтасованої історії народів Близького Сходу.

Для досягнення поставленої мети вважається необхідним вирішення в роботі наступних завдань:

- висвітлення історії питання про створення держави Ізраїль, а також проблеми і перспективи розвитку держави Ізраїль згідно з Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада 1947 року;
- визначення концепції держави і права в політико-правовому розвитку Палестини та деякі аспекти сучасного розвитку державно-правових основ Палестини;
- розкриття змісту Палестино-Ізраїльської проблеми воєнних ресурсів в аспекті державотворення і перспективи її вирішення.

В процесі реалізації мети та завдань з теми дисертації автор перш за все спирався на методологічний принцип історизму і широко використовував метод історизму. Саме це дало йому можливість показати витоки палестинської та ізраїльської державності, причини конфронтації між ними, що призвела до страждань палестинського та ізраїльського народів, до того напруження, яке виникло в арабському світі щодо Ізраїлю, призводить до величезних витрат обох сторін на утримання збройних сил і на фінансування інших потреб, пов'язаних з палестино-ізраїльськими протиріччями. Методологічний принцип і метод історизму відкриває широке бачення перспективи розвитку палестино-ізраїльських відношень і дає можливість надати дослідженню необхідну спрямованість.

Другим за значенням був методологічний принцип і метод системно-функціонального аналізу, оскільки і палестинська, і ізраїльська

ка державність – це складні динамічні структури. Кожна з них – це системна єдність, цілісність, має свої власні елементи, які перебувають в тісному зв'язку між собою, і в цьому полягає їх системність. Системний характер носять також ті політичні концепції, якими керуються лідери обох країн.

В дисертації вперше висвітлюються бажані конституційні риси палестинської держави, демократичні права і свободи її народу, структура її державних органів, нарешті, палестинська державність висвітлюється не лише в аспекті її декларативної подачі, але й реального творення.

Деякі питання в дисертації аналізуються крізь призму життя і боротьби таких діячів, як Ясір Арафат, що рішуче виступає не тільки за незалежність Палестини, але і проти фундаменталізму, проти тероризму, за рішення проблем, що постають перед палестинським народом на основі виключно політичної зваженості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що запропонована дисертація є за змістом першим комплексним дослідженням процесів державотворення Палестини і Ізраїлю. Мова йде про опрацювання і літературне оформлення важливих в теоретичному, історичному та практичному відношенні положень, що мають пряме відношення до утримання миру і міжнародного співробітництва на Близькому Сході. В роботі вперше в українській і російськомовній літературі дана характеристика сіонізму, який, на думку дисертанта, не є виключно розбещеним, національно нестриманим, який має і свій позитивний сенс. Визнається право ізраїльського народу на національно-державне самовизначення, на своє окреме буття в системі міжнародної спільноти. В тій же мірі автор стоїть на позиції права народу Палестини на утворення своєї суверенної держави, на рівний з народом Ізраїлю доступ до природних ресурсів, зокрема, до водних ресурсів, які в умовах Близького Сходу відіграють важливу роль в забезпеченні добробуту в цьому регіоні. Дисертаційна робота є першим дослідженням на такій методологічній основі і з висновками такого змісту.

Тут вперше висвітлюється палестинська державність в її минулому і сучасному стані. З Палестиною тісно пов'язується доля Єрусалиму як “Священного будинку”, або “Будинку святості”, що має величезне

моральне значення в ісламському і християнському світі. Палестина розглядається у співвідношенні з країнами, державною релігією яких є іслам. Ось чому Єрусалим має таке велике значення і для палестинців.

Протягом останніх десятиріч накопичувалась різноманітна інформація про події на Близькому Сході, особливо в Ізраїлі і в країнах, що межують з ним, – в Лівані, Сирії і Палестині. Палестино-ізраїльські політичні проблеми стали предметом висвітлення і дослідження різних авторів за ознакою їх національної належності та політичних переконань. Це Т.Герцль, Є.Дмитрієв, В.Кисельов, Т.Нікітіна, Є.Примаков, С.Рут, Д.Бар-Іллан та інші.

Багато положень відносно палестино-ізраїльських протиріч, безперечно застарілих, і засобів їх вирішення повинні бути переглянуті з позицій політичної зваженості і терпимості.

Практичне значення одержаних результатів. Ряд положень дисертації може бути використаний в навчальному процесі при читанні лекцій і проведенні семінарських занять у вищих навчальних закладах Палестини, до чого себе готує дисертант. Ці положення дисертації можуть бути використані також при обговоренні на різних рівнях проектів законодавчих актів, в яких відбивається розвиток палестинської державності і добросусідські відносини Палестини і Ізраїлю. Дисертація містить обґрунтовані висновки і пропозиції, які мають прикладне значення.

Апробація результатів дослідження. Результати, які здобуті автором в процесі виконання дисертації і відображені в роботі, опубліковані в наукових статтях, заслуховувалися на засіданнях кафедри теорії держави і права Одеської державної юридичної академії як повідомлення при обговоренні дисертації, а також обговорювалися на вузівських конференціях.

Публікації. Основні положення дисертації містяться в 3 публікаціях загальним обсягом 14 сторінок.

Структура та обсяг роботи. Структура дисертації підпорядкована меті та задачам дослідження і складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг дисертації – 162 сторінки, список використаних джерел – 6 сторінок (88 найменувань).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовуються актуальність і ступінь дослідження теми дисертації, визначаються її цілі та завдання, конкретизуються об'єкт, предмет і методологія роботи, викладаються теоретичне і практичне значення отриманих результатів, її наукова новизна, формулюються основні положення, які виносяться на захист, вказуються форми апробації результатів дисертаційної роботи і публікації з теми, що досліджується.

Перший розділ – “Утворення незалежної держави Ізраїль від її витоків до новітньої історії” складається з 2-х підрозділів. **Підрозділ 1.1.** – “Утворення незалежної держави Ізраїль” присвячений історії розвитку державності єврейського народу.

Єврейська історія багата подіями і особами, що змінювали одна одну в політичному житті. Особливе історичне значення набула Іудейська війна. Тут могутнім противником Іудеї була Римська імперія. В 70 році до н.е. під натиском легіонів римського імператора Тіта Флавія Єрусалим було зруйновано. Проте після війни з Римом утворилась єврейська община Ізраїль. Тут утворились синагоги, школи, суди, рівень освіти був вищий ніж в Європі. І все ж євреї були змушені розселитись на різних територіях, серед різних народів. Вони стали жити і в арабському суспільстві. Тут з їх середовища вийшло немало видатних поетів, які писали свої твори арабською мовою. В арабському суспільстві працювали євреї – лікарі, математики, астрономи. В Єрусалимі склалась невелика єврейська община.

В I столітті до н.е. в Римську імперію були привезені перші раби-євреї, які були доволі не слухняні. Вони відмовлялись працювати по суботах, не визнавали римських богів, відмовлялись від деякої їжі. Єврейські поселенці в Римській імперії займались торгівлею. Багато з них одержали римське громадянство.

В XII столітті розгорнулася запекла боротьба іспанських християн за повне звільнення Іспанії від арабів. Від цього немало постраждали іспанські євреї. В ці часи єврейський поет Іспанії Ісхуда Леві написав поетичний цикл “Пісні Сіону”, що був проникнутий думами про історичну батьківщину євреїв.

Найвидатнішою особою Золотого віку іспанського єврейства був Моше Меймонід – видатний лікар. Він радив євреям Марокко поселитися там, де вони можуть вільно сповідувати свою віру. Сам він намагався поселитись в Ізраелі, проте не міг у зв'язку з тим, що почались хрестові походи. Багато творів Меймоніда було написано арабською мовою.

Хрестові походи були спрямовані на вигнання мусульман з Іспанії і Палестини. Для християн Палестина була святою землею, оскільки тут народився Ісус Христос. Самі євреї вірили і продовжують вірити, що Ісус є Месія, обіцяний Священним писанням народу.

Наприкінці XV століття почалась єврейська еміграція в Україну, Чехословаччину, Угорщину.

В XV столітті євреї заснували квітучу общину в Туреччині. Тут їх нерідко використовували в дипломатичному відомстві як радників султана.

В кінці XIX століття лікар за професією Лев Пінскер виступив з ідеєю про те, що єдиним засобом, яким євреї можуть забезпечити собі свободу і національну безпеку, є набуття ними власної держави. Пінскер очолив палестинський рух “Хавевей-Ціон” (ті, хто любить Сіон). Починається більш-менш буремна еміграція євреїв в Палестину, де їх чекали великі випробування: камениста земля, болота, які необхідно було висушувати, голод, малярія тощо.

У 1896 році віденський журналіст Теодор Герцль опублікував брошуру “Єврейська держава – досвід сучасного рішення єврейського питання”. В ній була висловлена думка, що всі євреї світу пов'язані єдиною долею, що це окрема нація, яка веде боротьбу за своє існування, що необхідно відродити зруйновану римлянами іудейську (єврейську) державу.

В кінці XIX – на початку XX століття в Ерец-Ізраел прибула перша група єврейських переселенців з Росії, де на той час прокотилась хвиля єврейських погромів. Це переселення на івриті звалось “Перша алія емігрантів” (алія – підйом духу відродження історичної батьківщини).

Друга алія почалась в 1904 році і продовжувалась до кінця першої світової війни. Вона ознаменувалась утворенням кібуців. Тут був

і Бен-Гуріон, що почав відігравати видатну роль в керівництві палестинськими євреями.

Після смерті Т.Герцля лідером Всесвітнього сіоністського руху став Хаїм Вейцман – відомий вчений-хімік.

Сіоністи вважали, що в однаціональній державі єврейський народ повинен збиратися в Палестині – батьківщині предків євреїв.

У 1919-1923 роках алія продовжувалась. В країну прибувала третя еміграційна хвиля біженців. Це були люди, гонимі переважно російським більшовизмом і націоналістичними погромами.

Після першої світової війни в багатьох країнах Європи для захисту євреїв стали утворюватись єврейські національні ради. В Палестині євреї розвернули широку операцію по скупці землі для кібуців.

В 1924 році в Палестині мешкало 84 тисячі євреїв. Арабське населення ставилось до них вороже. В 1925 році в Ерец-Ізраел прибуло 30 тис. євреїв, що призвело до постановки арабами питання про єврейську небезпеку.

В сіоністській організації Палестини склалось фундаменталістське крило, що очолив В.Жаботінський, який виступив з ідеєю утворення єврейської держави на обох берегах ріки Іордан. В кінці 30-х років заселення євреями Палестини продовжувалось. Ізраїль став зватися терміном “держава на шляху”, тобто держава, що утворюється.

У **підрозділі 1.2.** – “Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада 1947 року: проблеми та перспективи становлення і розвитку незалежної держави Ізраїль” розглядаються проблеми становлення і розвитку незалежної держави Ізраїль та сучасні перспективи її розвитку, а також найбільш важливі аспекти арабо-ізраїльського конфлікту.

29 листопада 1947 року Генеральна Асамблея ООН більшістю голосів – 33 проти 13 – прийняла резолюцію про незалежність Ерец-Ізраела. 14 травня 1948 року в Тель-Авіві була прийнята “Декларація незалежності Ізраїлю”. Через 2 тисячі років після зруйнування Ізраїльської держави сталось її відродження.

Араби відмовились визнати рішення ООН і 15 квітня 1948 року почали війну проти Ізраїлю, що продовжувалась до 20 липня 1949 року. Становище Ізраїлю повністю залежало від фінансової допомоги євреїв, розселених у всьому світі.

В жовтні 1956 року почалась нова арабо-ізраїльська війна. Життя Ізраїлю продовжує носити драматичний характер, оскільки його збройні конфлікти з арабами не припинялись і відігравали свою руйнівну роль.

В консервативних колах арабського світу була на цей час розповсюджена ідея, що Ізраїль – це знаряддя в руках “західного і східного імперіалізму”, а сіоністський рух підпорядкований меті “світового комунізму”.

В червні 1967 року ізраїльські війська нанесли поразку арабським арміям і захопили Сектор Газа і Сінайський півострів, район Галанських вершин, що належали Сирії, і Західний берег ріки Йордан.

Віднині боротьба за подолання наслідків ізраїльської агресії стала пріоритетним напрямом зовнішньо-політичного курсу арабських держав і діяльності ЛАГ.

В червні 1967 року була окупована Ізраїлем східна частина Єрусалиму. Ізраїльський парламент – кнесет прийняв рішення про об'єднання міста і розповсюдження юрисдикції Ізраїлю на весь Єрусалим.

Єрусалимське питання перетворилось в один з найбільш важливих аспектів арабо-ізраїльського конфлікту.

Після Жовтневої війни 1973 року в арабських країнах помітно посилилась пропаганда ісламської доктрини джихада як основи конфронтації з Ізраїлем.

Єгипетський генерал Гамаледдин Махфуз підкреслює, що джихад – це благородна війна. Тут має місце великодушне ставлення до полонених і безумовна згода на припинення воєнних дій, якщо супротивна сторона вчинить відповідну ініціативу.

На X Конференції міністрів іноземних справ мусульманських країн в Фесі (1973 р.) Саудівська Аравія, виходячи з визнання палестинської проблеми як серцевини близькосхідного конфлікту, а єрусалимського питання як сутності палестинської проблеми, провела рішення про утворення спеціального Комітету по Єрусалиму.

Другий розділ – “Ідеологія Державності Палестини, її сучасний стан і перспективи” – є логічним продовженням першої глави і складається з двох підрозділів. Він починається з твердження, що сучасний іслам, який виник в VII столітті на Аравійському півострові, став спадкоємцем двох інших монотеїстичних релігій – іудаїзму і християнства.

У підрозділі 2.1. – “Концептуальні основи держави і права в політико-правовому розвитку Палестини” йдеться про державний устрій, зокрема адміністративно-територіальну організацію и також методи і форми розробки і прийняття нормативних актів.

Засновником ісламу був Мухамед – “посланець Аллаха”, який вбачав свою місію в тому, щоб в останній раз передати людям відвертість єдиного Бога.

Коран встановив священний зв'язок між храмом Кааба, який став головною ісламською святиною, з Єрусалимом. В перший рік після переселення із Мекки в Медину в 622 році Мухамед звелів своїм єдиновірцям, створюючи молитви Аллаху, звернути очі в сторону Єрусалима, який зберіг в ісламі почесне місце “Священного будинку”, або “Будинку святості”.

Територія Палестини була відвойована мусульманами у Візантії в роки правління халіфа Омара (634-644 рр.). В XI столітті Палестина опинилась в центрі боротьби між ісламом і християнством.

Серед ідеологів ісламу були розповсюджені погляди, відповідно до яких боротьба проти Ізраїлю є не що інше, як джихад, тобто боротьба за віру, що в цій боротьбі необхідно кріпити мусульманську солідарність з арабами Палестини.

Першорядне значення у вирішенні палестинської проблеми має Організація Ісламської Конференції (ОІК). Всі 44 держави, що входять в ОІК, дотримуються справи Палестини.

Для раннього арабського націоналізму було характерним подвійне ставлення до єврейського руху. З одного боку, він розглядався як небезпека для арабського населення Палестини, а з другого – як зразок для наслідування йому. Арабами відзначались такі риси євреїв, як цілеспрямованість, вміння досягти поставленої мети, сприйняття того передового, що несла єврейська культура.

У вересні 1993 року у Вашингтоні підписана Декларація про принципи самоврядування Організації Звільнення Палестини. В ній сказано, що уряд Ізраїлю, з одного боку, і делегація Організації Звільнення Палестини, а також чисто палестинська делегація, з другого, з проблем, для вирішення яких проводилась мирна конференція по Близькому Сходу, прийшли до угоди, що наступив час покласти кінець конфронтації і конфліктам, визнали політичні права кож-

ної із сторін, взаємну відповідальність за підтримання режиму безпеки, за мирне співіснування, за справедливість.

Специфіка розвитку основи нормативних взаємовідносин між Ізраїлем і ООН полягає в тому, що при розробці і прийнятті кожного нового акту сторони враховували характер тих задач, які ними вирішувались, а також особливості ситуації, яка складалась на кожен історичну мить. Сторони виходили також з додержання раніше досягнутих між ними угод.

Методи і форми розробки і прийняття нових нормативних актів різні, різний також зміст цих нормативних актів. Активність сторін з регулювання взаємовідносин між ними обумовлюється обставинами конкретного часу, а також попередніми нормативними актами.

В Декларації принципів самоврядування палестинського народу передбачається утворення системи тимчасового управління на Західному березі ріки Йордан і в Секторі Газа на перехідний період, який охоплює 5 років.

Палестинський народ має право брати на себе різні обов'язки, набувати права з міжнародного співробітництва.

Проблема Єрусалиму залишається відкритою, вона повинна бути вирішена на основі принципів міжнародного права. Західний берег ріки Йордан і Єрусалим розглядаються як окуповані території.

Прагнучи до миру, Ізраїль і Палестина повинні керуватись Статутом ООН і Женевською конвенцією про захист громадян під час війни.

В Декларації багато уваги приділяється принципам співробітництва між Ізраїлем і Палестиною в багатьох сферах соціальної активності, зокрема, в галузі водоохорони і водокористування, електроенергетики і комунікацій, торгівлі тощо. Можлива спільна експлуатація родовищ нафти і газу, утворення нафтохімічного комплексу в Секторі Газа. Вважається, що Ізраїль за рівнем розвитку економіки стоїть набагато вище Палестини.

Західний берег і Сектор Газа розглядаються як єдиний регіон.

Палестина і Ізраїль пропонують Йорданії і Єгипту мирне співробітництво на основі взаємної зацікавленості.

Для вирішення конфліктів складного змісту Декларацією передбачається утворення спеціальної арбітражної комісії.

Підрозділ 2.2. – “Сучасний розвиток державо-правових основ

Палестини” – присвячений визнанню палестинської державності на Близькому Сході як суттєвої умови тривалого миру в регіоні.

1 травня 1994 року доктор Аніс Ель-Касем розробив три проекти Конституції Палестини на перехідний період. Відповідно до цих проектів на цей час джерелом влади в Палестині є палестинський народ, проголошується принцип народного суверенітету, державний устрій Палестини мислиться як парламентська демократія, побудована на багатопартійності, офіційною мовою є арабська мова, столиця – Єрусалим; Палестина визнає права і свободи людини, тут декларується ліквідація всіх форм расової дискримінації, основні права людини поділяються на економічні, соціальні, культурні, громадські і політичні права; жінки мають права однакові з правами чоловіків.

В проектах записано, що кожний громадянин має право на свободу слова, на безпеку, на участь в політичних партіях, що не підривають основи державного устрою, закріплюється свобода друку та іншої інформації, недоторканість житла.

Єрусалим цими проектами розглядається як святе місто. Вказується на те, що громадяни мають свободу віросповідання. Палестина вважається правовою державою, у якій все життя підпорядковане вимогам закону.

Лідером Виконавчого Комітету Організації Визволення Палестини вважається Президент, який очолює виконавчу владу. Він обирається населенням на 5 років і не може бути обраний на цю посаду більш ніж двічі підряд. Його повноваження аналогічні повноваженням президентів президентської республіки.

Перехідним урядом, відповідно до проектів Конституції, вважається Рада національної влади, в повноваження якої входять внутрішні справи країни. Вона складається з першого міністра і міністрів. Обов'язки першого міністра виконує Президент.

Проекти приділяють значну увагу судовій системі, декларуючи незалежність судової влади і підзаконність судової діяльності.

3 жовтня 1988 року Палестинська держава визнана 124 іншими державами, в які об'єднана більшість людства. Наявність постійного населення в Палестині безсумнівна. Палестина встановила диплома-

тичні відносини з більшістю держав цивілізованого світу. Вона стала членом міжнародних організацій, таких, як ЮНЕСКО, тощо.

В листопаді 1993 року відбулась триденна палестино-ізраїльська конференція, де прем'єр-міністр Ізраїлю Натаньяху заявив, що він ніколи не погодиться із заснуванням палестинської держави. У відповідь на це Арафат сказав, що палестинська держава – це мрія палестинського народу, і ніщо його не зупинить на шляху до неї. Президент Мубарак зайняв таку позицію: палестинці вирішили заснувати свою державу рано чи пізно, і з цим необхідно погодитись.

Резолюція Ради Безпеки ООН 242 визначає базис обмеження і ліквідації ізраїльського окупаційного режиму в Палестині.

Не зважаючи на ізраїльський тиск, Арафат у 1996 році в третій раз обраний Президентом Палестини. Це свідчить про те, що він буде відчувати себе більш впевнено.

Визнання палестинської державності на Близькому Сході – це суттєва умова тут сталого миру. Ось чому незалежна Палестина фактично відповідає інтересам палестинського народу і Ізраїлю. Натаньяху заявив, що угоди в Осло про визнання незалежності Палестини не дуже добрі, але їх треба виконати.

Існує ще проблема Західного Єрусалиму, на якій дисертант зупиняється окремо.

Розділ третій – “Палестино-ізраїльська проблема водних ресурсів в аспекті державотворення і перспективи її вирішення” складається з двох підрозділів

В підрозділі 3.1. – “Палестино-ізраїльський конфлікт і сучасні водні проблеми в регіоні” – дисертант відзначає, що проблему води слід вважати одним з основних напрямів конфронтації між Ізраїлем і Палестиною. При цьому автор спирається на ізраїльські і палестинські джерела.

Постійна стурбованість палестинського населення полягає в тому, що воно не має достатньої кількості води, особливо для потреб іригації. Це всього 15 відсотків порівняно з тим, що має Ізраїль.

Середній рівень підйому води для сільського господарства в Палестині і Ізраїлі 82 метри нижче рівня моря. Це причиняє необхідність перекачувати воду з глибин на поверхню, що пов'язано з великими затратами енергії.

Ізраїльська військова адміністрація ввела суворі обмеження на перекачування води і на побудову нових свердловин на окупованих арабських землях. Вона особливо стала обмежувати використання води на іригацію. До речі, це в певній мірі робиться і в самому Ізраїлі. Проте така політика на окупованих арабських територіях була особливо непопулярною, розглядалась там як така, що цілеспрямована на пригнічення тут арабської національної економіки. Особливо критичний характер набула водна проблема в Секторі Газа, де населення перевищує 2000 чоловік на один кв. км. Водна проблема тут була настільки критичною, що води бракувало навіть для задоволення побутових потреб. У 1992 році Ізраїль був змушений почати поставку води з ізраїльських ресурсів в ті місця Сектора Газа, де були зосереджені біженці. Вирішення, хоч і не повне, проблеми води в Секторі Газа на основі порозуміння між арабами і Ізраїлем доводить можливість такого порозуміння і з інших проблем.

В підрозділі 3.2. – “Правовий статус вод (історико-правовий аспект)” – автор зазначає, що одним з найбільш важливих джерел води на Близькому Сході необхідно вважати річні артерії. Це, перш за все, ріка Йордан, басейн якої тягнеться 360 км.

Значну кількість води дають гірські джерела, проте палестинцям дістається лише третина води. На думку дисертанта, водна проблема на Близькому Сході може бути вирішена лише в контексті миру і взаєморозуміння.

Постачання якісної води — суттєвий фактор виживання і економічного благополуччя будь-якої країни. Це, зокрема, виключно актуальне значення має для таких країн Близького Сходу, як Палестина і Ізраїль. Саме з водою перш за все пов’язана стурбованість за сьогодення і майбутнє обох цих країн. До цього висновку приходять всі, хто досліджує проблему пошуку миру в тривалому палестинсько-ізраїльському конфлікті.

У вирішенні водної проблеми – справа з постійними претензіями і контрпретензіями. Щодо Палестини і Ізраїлю тут слід зазначити, що обидві сторони користуються водними ресурсами трансграничного постачання в силу особливостей їх географічного і гідрологічного положення. Географічне положення тісно пов’язує долю обох країн.

Вирішення проблеми тут слід шукати в контексті їх взаємної зацікавленості, побудованої на справедливості і міжнародній законності. Ізраїль і Палестина повинні діяти в світлі Мадридської конвенції, яка підписана в грудні 1991 р. і пов'язана з єдністю Палестини.

Найбільш суттєва точка зору Палестини полягає в тому, що вона прагне до рівного з Ізраїлем забезпечення водою для побутових потреб її населення і економічних потреб її народного господарства. Вирішення цієї проблеми повинно бути заснованим на легітимності і відповідати актуальним і майбутнім гуманітарним потребам народів.

Невдаість у вирішенні цієї проблеми буде перешкодою на шляху обох народів до миру. Навпаки, справедливе рішення цього питання буде сприяти миру між цими народами.

У **висновках** зазначається, що дисертація за змістом є комплексним дослідженням питань політико-економічного буття народів Палестини і Ізраїлю на широку перспективу.

Автор опрацював важливі в теоретичному та історико-практичному відношенні положення, що прямо відносяться до утримання миру і міжнаціонального співробітництва.

В даному дисертаційному дослідженні автор обґрунтував право ізраїльського народу на національно-державне самовизначення, на своє окреме буття в системі міжнародної спільноти. Автор стоїть на позиції права народу Палестини на утворення своєї суверенної держави, на рівний з народом Ізраїлю доступ до природних ресурсів, зокрема, водних, які в умовах Близького Сходу відіграють виключну роль в забезпеченні добробуту в цьому регіоні.

В роботі вперше в українській і російськомовній літературі дана характеристика сіонізму.

Палестина розглядається у співвідношенні з країнами, державною релігією яких є іслам.

В дисертації висвітлюються бажані конституційні риси палестинської держави, демократичні права і свободи народу, структура її державних органів. Палестинська державність висвітлюється не лише в аспекті її декларативної подачі, але й реального творення.

Дисертант широко використовував методологічний принцип і метод історизму.

Методологічний принцип і метод історизму відкрив широке бачення перспективи розвитку палестино-ізраїльських відносин і створив можливість надати дослідженню необхідну цілеспрямованість.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Урегулирование палестинской проблемы в соответствии с Вашингтонской декларацией // Актуальные проблемы государства и права: Сб. науч. трудов Юридического ин-та ОГУ. – Одесса, 1996. – Вып. 3. – С.308-312.
2. Палестинские арабы и израильтяне – взаимоотношения между ними: программа и реализация // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – Одеса, 1997. – Вип. 4. – С.227-230.
3. Палестинсько-ізраїльський конфлікт і вода (у співавторстві) // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць Одеської державної юрид. академії. – Одеса: Астропринт, 1998. – С.126-133.

АНОТАЦІЯ

Халабі Абдुльмалік Талєб. Державотворення в Ізраїлі і Палестині в їх співвідношенні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень. – Одеська державна юридична академія, Одеса, 1999.

На основі теоретичного аналізу, узагальнення історичної практики досліджуються питання утворення і розвитку держави Ізраїль (Ерец-Ісраель) і арабської державності в Палестині. Автор окремо приділяє увагу виникненню єврейського народу і його трагічній долі, висловлює своє розуміння сіонізму, розкриває процес утворення єврейської нації в межах сучасного Ізраїлю. Особлива увага приділяється міжнародно-правовим актам незалежності Ізраїлю, його боротьбі за виживання.

Окремо дисертант висвітлює складний і суперечливий процес боротьби народу Палестини за міжнародне визнання його державності, за вивід ізраїльських військ із окупованих територій. Автор вважає, що обидві країни, Палестина і Ізраїль, повинні відмовитись від взаємної конфронтації і стати на шлях миру і співробітництва.

Ключові слова: мир, взаєморозуміння, державотворення.

АННОТАЦИЯ

Халаби Абдुльмалик Талєб. Образование государственности в Израиле и Палестине в их соотношении. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права, история политических и правовых учений. – Одесская государственная юридическая академия, Одесса, 1999.

На основе теоретического анализа, обобщения исторической практики исследуются вопросы становления и развития государства Израиль (Ерец-Исраель) и арабской государственности в Палестине. Автор особо уделяет внимание возникновению еврейского народа и его трагической судьбе, дает

свое видение сионизма, раскрывает образования еврейской нации в пределах нынешнего Израиля. Особое внимание уделяется международно-правовым актам независимости Израиля, его борьбе за выживание.

Предложенная диссертация по содержанию является первым комплексным исследованием вопросов политико-экономического сотрудничества народов Палестины и Израиля на широкую перспективу. Речь идет об исследовании и литературном оформлении важных в теоретическом и историко-практическом отношении положений, которые имеют прямое отношение к миру и межнациональному сотрудничеству. В работе впервые в украинско- и российскоязычной литературе дана такая характеристика сионизма, который, по мнению диссертанта, не является развращенным, национально не сдержанным явлением, который имеет и свой обратный смысл. Автор признает право израильского народа на национально-государственное самоопределение, на свое отдельное бытие в системе международной общности. В такой же мере автор стоит и на позиции права народа Палестины на образование своего суверенного государства, на равный с народом Израиля доступ к природным ресурсам, в частности, к водным ресурсам, которые в условиях Ближнего Востока играют исключительную роль в обеспечении благосостояния в этом регионе.

Диссертант приходит к выводу, что оба народа, еврейский и палестинский, являются семитскими народами, оба народа исповедуют религию единобожия, то есть религию монотеистическую, оба народа сложились как нация в одном и том же регионе и внесли значительный вклад в историю мировой цивилизации. Наконец, оба народа живут в условиях политической нестабильности, которая неоднократно приводила к кровопролитным вооруженным конфликтам. Одним из следствий этих конфликтов был массовый исход арабов, превращение значительной части их в народ-изгнанник. Палестинцы оказались рассеянными среди других народов различных континентов. Многие палестинцы живут среди других народов мира, в условиях других цивилизаций, другой языковой культуры, обреченными на их ассимиляцию.

Особо диссертант освещает сложный и противоречивый процесс борьбы народа Палестины за международное признание его государственности, за вывод израильских войск из оккупированных территорий. Ав-

тор считает, что обе страны – Палестина и Израиль должны отказаться от взаимной конфронтации и встать на путь мира и сотрудничества.

Ключевые слова: мир, взаимопонимание, государствообразование.

SUMMARY

Halabi Abdelmalik Taleb "Formations statehood in Israel and Palestine in their parity". – Manuscript.

Thesis on competition of a scientific degree of the candidate of jurisprudence on a speciality 12.00.01- theories and history of the state and right, history of the political and legal doctrines. Odessa states legal academy. Odessa, 1999.

Because of theoretical analysis, the generalisations of historical practice are investigated problems becoming and developments of the state Israel (Irez-Israel) and Arabian statehood in Palestine. The author gives attention of origin of the Jewish people and his tragically destiny, pronounce the understanding Zionism, and disclose formation of a Jewish nation within the limits of present Israel. The special attention is given international-law to the acts about independence of Israel, it to struggle for a survival.

Especially respondent illuminates complicated and contradictory process of struggle of the people of Palestine for a conclusion Israeli arm from occupy of territories. The author considers that both countries – Palestine and Israel should refuse from mutual confrontation and to rise on a path of the peace and cooperation.

Key words: the world, mutual understanding, formations statehood.